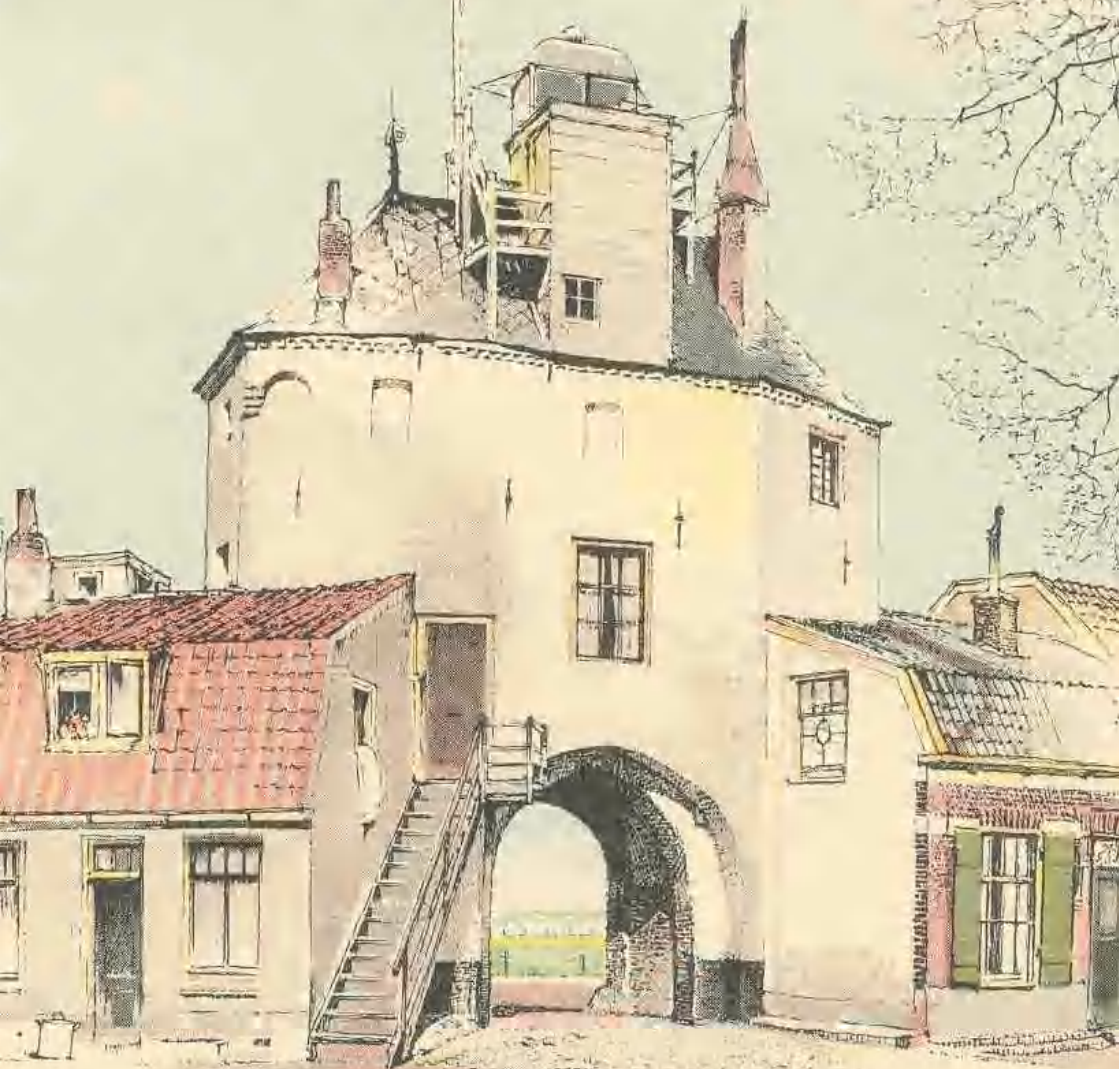

issn 1386-1481

VITTEPRAETJE

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging

HERDEREWICH

juni 2015

19e jaargang nr. 2

Oudheidkundige Vereniging Herderewich

Postbus 210
3840 AE Harderwijk
www.herderewich.nl

VITTEPRAETJE

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging

HERDEREWICH

Postbus 210
3840 AE Harderwijk

Email: redactie@herderewich.nl
Web: www.herderewich.nl
Bank: NL93 INGB 0003 0361 92

Inhoudsopgave

Van de voorzitter	2
De vereniging heet welkom	6
Brief aan alle leden	8
Prikbord	9
Agenda	10
Het Erfgoedcafé	10
50 jaar Dolfinarium	12
Jan Steenwinkel, vrederechter van Harderwijk.....	13
Van alles wat ver-EEUW-igd (64)	19
Harderwikers en/of Hierders (61)	26
Harderwijker passagiersvaart tijdens de Tweede Wereldoorlog	29
Visserijberichten 1890 (18).....	31
Bestuur, Werkgroepen, Vrijwilligers.....	38

Van de voorzitter

Wanneer ik dit schrijf, zit ik nog midden in de herdenking van de bezetting en de viering van de bevrijding, mei 2015. Op 18 april vierden we in kleine kring in het Stadsmuseum dat het precies 70 jaar geleden was, dat Harderwijk werd bevrijd. Het was ook een grootse kring: aanwezig waren twee leden van de toenmalige verzetsgroep, mevrouw Eefje Wipkink-van Ameide en mevrouw Tity van Lonkhuyzen-Fleurke. De schoondochter van Wouter van Dam was er, met haar zoon. Er was familie van Barend Arendsen, die samen met zijn zoon Alef op 1 april 1945 gefusilleerd is. Bovendien was mevrouw Suze de Vries-Colder aanwezig, het meisje van de bekende foto, met de Canadees op de tank. Aan hen mocht ik het eerste exemplaar van onze "Special" overhandigen: Harderwijk, bezet en bevrijd.

Harderwijk bezet en bevrijd

U heeft inmiddels - als het goed is - een exemplaar ontvangen. Het is een bijzonder mooie Special geworden, mooi van vorm en mooi van inhoud. We zijn de redactie, medewerkers en de vormgever bijzonder dankbaar voor het werk dat zij verzet hebben. Door de samenwerking met de Stichting Viering Bevrijding

Harderwijk en de gemeentelijke subsidie konden er 3.000 ex. gedrukt en uitgedeeld worden. We zijn bijzonder blij, dat de oudheidkundige vereniging zoveel mensen heeft kunnen bereiken met dit blad. We hopen natuurlijk dat daardoor ook Herderewich goed op de kaart komt, zoals ze tegenwoordig zeggen.

Wanneer u dit leest is het juni en staat de zomer voor de deur. Als de Hanzedagen en de Aaltjesdagen voorbij zijn, wordt het rustig in de poort. We zouden de Vischpoort ook gedurende de zomertijd wel eens open willen stellen maar er zijn nog te weinig vrijwilligers die zich aangemeld hebben om dit te kunnen realiseren. Volgend jaar misschien?

De Algemene Ledenvergadering 7 april

In het vorige Vittepraetje schreef ik over “verbinding”. Om die reden geen lezing op 7 april, maar een markt. Een markt is vanouds een trefpunt van kopers en verkopers. We troffen veel partijen die bezig zijn met de historie van Harderwijk. Het was een gezellig gebeuren, we hoorden regelmatig de opmerking: “Dat moeten jullie vaker doen!”.

Het bestuur wil de verbinding met de werkgroepen ook formaliseren en ontwikkelt de komende periode daartoe een beleidsnotitie . Die notitie moet uiteraard in samenwerking met de werkgroepen tot stand komen.

Hieronder een samenvatting van het conceptverslag dat de secretaris geschreven heeft. Het volledige verslag is te vinden op www.herderewich.nl / op de pagina “vereniging”.

Samenvatting conceptverslag van de Algemene Ledenvergadering

Deze vergadering wordt bijgewoond door 45 leden.

Jaarverslag 2014

N.a.v. het jaarverslag stelt Piet Stellingwerf de vraag naar het afstoten van de bibliotheek naar het Stadsmuseum. Er is echter niet besloten de boeken over te

dragen aan het Stadsmuseum. Het bestuur zoekt naar samenwerking en onderzoekt de mogelijkheid van het digitaliseren van de beide bibliotheken om deze toegankelijker te maken. De heer John Wetzels gaat de boekenlijst bijwerken en vervolgens mogelijk digitaliseren. Om de herkomst van boeken en andere materialen terug te kunnen vinden wil het bestuur een schenkingsovereenkomst gebruiken.

Piet stelt vervolgens een vraag over de samenwerking met het Historisch Platform Harderwijk. Het bestuur zoekt niet het isolement, maar de samenwerking met andere organisaties die zich bezighouden met de geschiedenis van Harderwijk. Door aanwezig te zijn heeft Herderewich er mede voor gezorgd, dat het platform i.p.v. een stichting een vereniging wordt. Dat is een meer democratische organisatievorm.

De voorzitter antwoordt op de opmerking van Piet om voorzichtig te zijn met commerciële partijen dat het bestuur zich nooit zal laten leiden door de commercie, maar dat het niet bij voorbaat angstig is voor samenwerking met commerciële partijen die het maatschappelijk ondernemen hoog in het vaandel hebben.

Naar aanleiding van de opmerking van Piet Stellingwerf om lezingen e.d. te laten gaan over de geschiedenis van Harderwijk bevestigt de voorzitter dat dit de doelstelling van Herderewich is.

Piet Stellingwerf vraagt nog waarom de vrijwilligersavond is verplaatst. Er is gekozen voor een avond in de zomer, zodat het mogelijk is op de begane grond iets te kunnen organiseren en zo de buitenruimte er bij te betrekken.

Hiermee zijn de vragen beantwoord en wordt het verslag vastgesteld.

Financieel verslag 2014

De heer J. Kooiman brengt als lid van de kascommissie verslag uit. De boekhouding is gecontroleerd en er is vastgesteld, dat:

de boekhouding zeer overzichtelijk is; opvallend is de nauwgezette inning van achterstallige contributie.

door kostenbesparingen het jaarresultaat aanzienlijk is gestegen ten opzichte van het boekjaar 2013. Het positieve saldo bedroeg op 1-1-2014 € 3.872,94 en was op 31-12-2014 toegenomen tot € 7876,17.

dat de jaarrekening een voldoende en juist inzicht geeft in de financiële positie van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich.

de penningmeester een pluim verdient voor zijn werkzaamheden.

De kascommissie stelt de leden voor om de penningmeester en het bestuur decharge te verlenen van zijn financiële verantwoordelijkheden over het boekjaar 2014. Onder applaus wordt aldus besloten. De nieuwe kascommissie zal bestaan uit de heer T. Hop en mevrouw J. Spaan-Foppen.

Begroting 2014

Het is een krappe begroting. Het bestuur moet zuinig opereren. Het aanbrengen van nieuwe leden en ook nieuwe sponsors kan meer ruimte bieden. De overgelegde begroting 2015 wordt door de ALV goedgekeurd.

Bestuurssamenstelling 2015

De ALV gaat onder applaus akkoord met de benoeming van Leen Karssen tot lid van het bestuur.

Marlies van der Heijden-Staats en Theo van der Heijden nemen na ruim 8 jaar afscheid van het bestuur. De voorzitter bedankt hen, namens de vereniging, voor hun inzet en bevestigt dit met een bos bloemen. Het afscheid zal in het bestuur nog aandacht krijgen.

De voorzitter vraagt de leden naar mogelijk geschikte kandidaten voor een bestuursfunctie.

Kennismaking met hoofdredacteur Chayah Godschalk

Chayah las bij de vacaturebank de openstaande functie en meldde zich. Het bestuur is blij met Chayah. Zij heeft al het nodige werk voor de vereniging gedaan.

Niek de Jong vraagt of het mogelijk is het Vittepraetje wat professioneler vorm te geven, hoewel hij beseft dat de begroting weinig ruimte biedt. De voorzitter antwoordt dat dit ook de wens van het bestuur is. Het moet toch mogelijk zijn om het b.v. in kleur uit te geven?

Martin van het Loo doet de suggestie om de gereduceerde bijdrage voor leden wat ruimer te laten gelden, b.v. ook voor huisgenoten. De voorzitter neemt deze suggestie mee.

Hiermee wordt de vergadering besloten.

Matty Moggré

De vereniging heet welkom...

We hebben in ons vorige Vittepraetje een aantal mensen bedankt, die stopten met het uitvoeren van bepaalde taken die ze voor de vereniging deden. Dit keer kunnen we een aantal mensen welkom heten:

Leen Karssen

Leen heeft zich beschikbaar gesteld als lid van het bestuur en is door de vereniging in het bestuur gekozen en benoemd tijdens de ledenvergadering. U hebt kennis met hem gemaakt via de uitnodiging voor en op de ledenvergadering. Leen wordt ambassadeur en gaat zich bezig houden met sponsorwerving en met het zoeken van adverteerders voor ons kwartaalblad. Heeft u een tip? Hij is er blij mee!

Wietse Hummel

We kennen Wietse van het stadhuis, waar hij de functie vervult van gemeentevoorlichter, maar ook van diverse culturele activiteiten in Harderwijk. Wietse heeft aangeboden de Kroniek van Harderwijk te schrijven.

John Wetzels

John was tot voor kort docent geschiedenis aan de RSG. Daar is hij mee gestopt en hij heeft aangeboden zich in eerste instantie bezig te houden met de boeken en de bibliotheek van Herderewich. Hij wil ook graag wat van zijn kennis delen door het schrijven van artikelen voor het Vittepraetje. Ook overweegt hij een bestuursfunctie en daarom zal hij de komende periode de bestuursvergaderingen bijwonen.

Rolf Lanting

Rolf wil de bezetting van de Vischpoort coördineren. Hij zal de roosters maken voor de open dagen van de Vischpoort. Rolf is nog wel op zoek naar mensen die zich een dagdeel beschikbaar stellen voor een van de open dagen. Hoe meer mensen er willen suppoosten, hoe vaker de Vischpoort open kan voor belangstellenden en toeristen.

Aalt Boonen

Aalt komt de werkgroep Hierden versterken.

Willem Petersen, als 2^e huismeester en **Wim Buitenhuis**, als hoofdverspreider hebben we in het vorige Vittepraetje wel genoemd. Ook aan hen nog een hartelijk welkom.

Enkele leden hebben aangeboden een stukje te schrijven voor ons kwartaalblad. Dat is altijd heel erg welkom bij de redactie; redactie@herderewich.nl

Nieuwe leden:

Fam. H. de Vries-Colder

Dhr. T.D. Groeneveld

Dhr. R. Hop

Dhr. W. Hummel

Dhr. M. de Kievit

Dhr. D. Koning

Mevr. G. Koster

Dhr. G. van Lunteren

Dhr. W. Mazier

Dhr. B.H. Munneke

Dhr. W. Nieuwenhuis

Mevr. T.H.C. van Noort-Wiersinga

Dhr. R.N. Spierenburg

Dhr. M. Teunissen

Dhr. J.P. Timmer

Mevr. H. Wassenaar-Wursten

Dhr. P. Yska

Dhr. P.J. Sels

Aan alle leden van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich

Geacht lid,

Namens het bestuur van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich wil ik u bedanken . Inmiddels heeft 62 % van de leden de contributie 2015 al betaald. Geweldig.

Maar dit houdt wel in dat 38% nog niet heeft betaald en daarom graag aan diegenen het verzoek om de contributie te betalen voor eind juli 2015.

Mede door uw bijdrage is het mogelijk om elk kwartaal een goed gevuld Vittepraetje uit te brengen, vijf keer per jaar een lezing te organiseren en ons als vereniging in te spannen voor het behoud van het historische karakter van Harderwijk, Hierden en omgeving. Ook een deel van de kosten van de Vischpoort wordt betaald met uw bijdrage.

Ik hoop dat u de vereniging de komende jaren wilt blijven steunen. Het minimumbedrag voor de contributie bedraagt per jaar € 17,50. Uiteraard is een hoger bedrag van harte welkom. De contributie voor een jongerenlidmaatschap (tot 16 jaar) bedraagt € 8,00.

U kunt het juiste bedrag overmaken voor eind juli 2015 op nummer **NL93 INGB 0003 0361 92** ten name van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich onder vermelding van uw **postcode en huisnummer**.

Met vriendelijke groet,

Karel Kok
Penningmeester Herderewich

Mobiel 06-19957923

PRIKBORD

Aangeboden: de Vischpoort

De Vischpoort biedt een prachtige gelegenheid voor het vieren van verjaardagen of anderszins. De Vereniging biedt graag iedereen de mogelijkheid om de Vischpoort hiervoor te gebruiken. Voor € 35,- per dagdeel plus € 15,- voor de stookkosten ('s winters). Voor leden geldt: zij kunnen voor € 17,50 per dagdeel gebruik maken van de Vischpoort, plus evt. stookkosten. Mail naar huismeester@herderewich.nl

E-mailadressen

Herderewich wil ook van de digitale post gebruik maken met betrekking tot communiceren. Wilt u op de hoogte blijven van ons nieuws? Stuur een mailtje naar ledenadministratie@herderewich.nl

Een oproepje plaatsen? Mail naar redactie@herderewich.nl

Vrijwilligers Vischpoort

De vereniging is op zoek naar mensen die zich een dagdeel beschikbaar stellen voor één van de open dagen. Hoe meer mensen er willen suppoosten, hoe vaker de Vischpoort open kan voor belangstellenden en toeristen. Stuur een e-mail naar rolflanting@solcon.nl

De Essenburgh

N.a.v. de lezing over de Essenburgh hopen we in oktober nog een wandeling te maken over het landgoed. Tijdens de lezing hebben enkele mensen toegezegd dit te organiseren, wie waren dat? Graag contact opnemen met het bestuur.

Stukjes insturen

Enkele leden hebben aangeboden een stukje te schrijven voor ons blad. Dat is altijd erg welkom bij de redactie! Stuur uw stukje naar redactie@herderewich.nl

AGENDA

DATUM	ACTIVITEIT	LOCATIE
Donderdag 18 juni t/m zaterdag 20 juni	Stadsspektakel Historie Harderwijk	Hortuspark, Harderwijk
Vrijdag 3 juli en zaterdag 4 juli	Veteranendagen	Putten, Ermelo, Harderwijk
Zaterdag 4 juli	Boerenmarkt	Hierden
Zaterdag 12 september en zondag 13 september	Open Monumentendagen	Harderwijk en Hierden Vischpoort open
Dinsdag 15 september, 20.00u (inloop 19.30u)	Het Erfgoedcafé	Stadsmuseum, Harderwijk
Woensdag 23 september 20.00u (inloop 19.30u)	Presentatie Hierdense klederdracht	Dorpshuis, Hierden

Het Erfgoedcafé

Het Erfgoedcafé is een initiatief van de gemeente Harderwijk, in samenwerking met de Oudheidkundige Vereniging Herderewich en het Stadsmuseum Harderwijk. Het is voortgekomen uit de bijeenkomsten van de Monumentencommissie. In het Erfgoedcafé kan iedere belangstellende meepraten in een laagdrempelige setting over monumenten, erfgoed en cultuurhistorie. De gemeente luistert mee en kan met de kennis van de aanwezigen zijn voordeel doen.

Inmiddels zijn er twee bijeenkomsten, cafés, geweest: in februari en in april. Tijdens het eerste Erfgoedcafé is o.l.v. de bouwhistoricus Karel Emmens gesproken over de vraag: Wat maakt een gebouw tot een monument? Wanneer is het “erfgoed”? Wordt dat alleen door de gevel bepaald of speelt wat zich achter de gevel bevindt ook een rol? Weten we wat er zich achter de gevel

bevindt? En wat betekent dat voor de gebruikers / bewoners van het monument?

In april is gesproken over kerkgebouwen. Suzan te Brake van de non-profit organisatie BOEI leidde het thema in. Suzan vertelde dat er wekelijks in Nederland een kerkgebouw afgestoten wordt, c.q. niet meer voor kerkdiensten gebruikt wordt. Wat te doen met deze gebouwen? Kerkgebouwen zijn vaak beeldbepalend. Wat betekent het voor een stad of dorp als de kerkgebouwen uit het beeld verdwijnen? Kun je de gebouwen herbestemmen? Hoe combineer je de bouw en specifieke inrichting van een kerkgebouw met een project voor herbestemming? Kerkgebouwen zijn immers specifiek voor hun religieuze functie gebouwd en daarom is het lastig om deze gebouwen een passende nieuwe bestemming te geven.

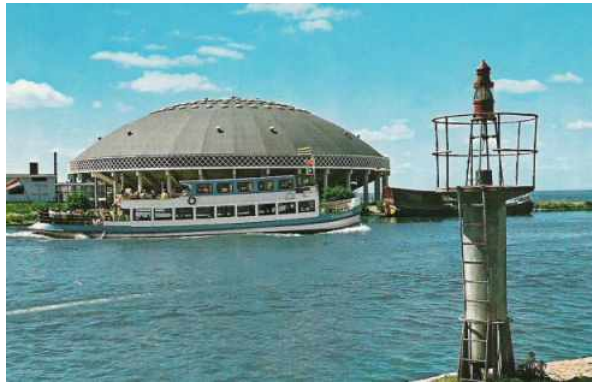
Ook in Harderwijk staan kerken te koop of zijn inmiddels verkocht. De Nieuwe Kerk aan de Stationslaan is verkocht en wordt afgebroken om plaats te maken voor woningbouw. De Stadsdennenkerk was bijna verkocht, maar de gemeente kon niet instemmen met de plannen van de koper. De Catharinakerk heeft op de nominatie gestaan om gesloopt te worden. Gelukkig gaat die sloop niet door. Uit de zaal kwam een dringende oproep om dat gebouw te behouden; het is aangemerkt als monument, vanwege de prachtige bouw van het interieur van de kerk, maar heeft nog steeds de status “sloop”.

De Plantagekerk is gekocht door de Stichting Plantage. Doeko Hekstra lichtte de plannen van de stichting toe. Het plan paste in het verhaal van Suzan te Brake. Zoek enerzijds naar functies die de financiering dragen en bied daarnaast onderdak aan minder draagkrachtige, maatschappelijke organisaties. Zie voor meer informatie over de Stichting Plantage: www.plantagekerk.org Het volgende Erfgoedcafé is op dinsdag 15 september in het Stadsmuseum.

50 jaar Dolfinarium

Binnenkort, 8 juli om precies te zijn, is het 50 jaar geleden dat in Harderwijk het Dolfinarium werd geopend. Frits den Herder en zijn broer Coen openden deze nieuwe attractie naast het Veluwestrand en vanaf de start was het een

enorm succes. Dit werd o.a. veroorzaakt door de televisieserie Flipper die rond die tijd op het Nederlandse televisiekanaal werd uitgezonden. Iedereen wilde wel eens een dolfijn in het echt zien en enorme massa's mensen stroomden toe. Harderwijk werd beroemd als Dolfijnenstad nummer één.

Het ging zo goed dat al spoedig over uitbreiding werd gedacht en slechts enkel jaren later werd begonnen met de bouw van de Koepel, een nieuw overdekt dolfijnenstadion. Toch was het Dolfinarium niet altijd succesvol en de vijftigjarige geschiedenis kende zowel hoogte- als dieptepunten. Veel jonge Harderwijkers werkten tijdens de vakantieperiode in het park en begonnen zo hun professionele carrière. Vijftig jaar geschiedenis is een mooie gelegenheid voor een boek, vond ook Marie Baron die al jaren aan het Dolfinarium verbonden is en ze stelde haar archief beschikbaar voor onderzoek. Theo Bakker schreef het boek dat gezien kan worden als het vervolg op Passagiersschepen in Harderwijk, over de geschiedenis van de Holland-Veluwe Lijn. De Harderwijk Reeks wilde het uitgeven en de druk werd verzorgd door drukkerij Wedding, waarmee dit boek een compleet Harderwijks product is geworden.

Een boek over het Dolfinarium is natuurlijk niet compleet zonder verhalen over de bijzondere dieren die er verblijven en de medewerkers die er vaak al jarenlang aan verbonden zijn. Dit gedeelte vormt het tweede deel van het boek en uiteraard is er veel beeldmateriaal gebruikt. Er is tevens aandacht voor de Stichting Sam en SOS Dolfijn die al decennia met het Dolfinarium samenwerken. 50 jaar Dolfinarium verschijnt in juni 2015 en is natuurlijk een must voor iedere Harderwijker. Het boek is te koop in de boekhandel, bij het Stadsmuseum en natuurlijk ook bij het Dolfinarium zelf. De prijs bedraagt 15 euro.

Jan Steenwinkel, vrederechter van Harderwijk

N.C.R. de Jong

Jan Steenwinkel, ambtsdrager

Jan Steenwinkel werd op dinsdag 16 juli 1754 te Rotterdam geboren. Zijn vader was Gilles Steenwinkel en zijn moeder Elizabeth Willink. Jan werd in de Grote of St. Laurenskerk te Rotterdam gedoopt. Hendrik Willink en Johanna van der Hart waren de getuigen. Vader Gilles was lakenfabrikant. Het gezin Steenwinkel woonde in een van de oudste straten van Rotterdam, de Lombertstraat. Om het Latijn en Grieks onder de knie te krijgen doorliep Jan de “Erasmiaansche scholen”. Hij volgde daarvoor lessen bij de rector Jakob Hendrik Dreux (1737-

1788). Hierna studeerde hij aan de Hogeschool te Leiden, waar hij op 22 september 1778 promoveerde in de rechten.

Zijn proefschrift had als titel “Dissertatio historico-juridica inauguralis de Caio Longino J.Cto”. Vanaf 1779 woonde hij als ambteloos burger in Leiden. Toen de omwenteling van de Patriotten in 1787 met behulp van een Pruisisch leger was onderdrukt, vluchtten vele

Patriotten naar Frankrijk. Ook Jan Steenwinkel moest door zijn patriottische sympathieën uitwijken. Hij vestigde zich in de Zuidelijke Nederlanden, eerst in Antwerpen en daarna in Brussel.

De Witte Poort te Leiden

Jan keerde in 1790 weer terug naar de Noordelijke Nederlanden en wel naar Harderwijk. Op 11 januari 1791 verkocht hij twee huizen met erven en een stalling aan Abraham Hartevelt voor 4000 gulden. De panden stonden in Leiden aan de Oude Singel nabij de Voorste Zandstraat. Aan Willem IJsselsteijn verkocht Jan dezelfde dag tien huizen en erven voor 400 gulden. Zij waren eveneens in Leiden gelegen in een poort genaamd de “Winterpoort” (Witte Poort), die uitkwam aan de westzijde van de Voorste Zandsteeg bij de Oude

Singel. Op 2 februari worden in Harderwijk de Raad, de secretaris en de gemeenslieden uit hun ambt ontslagen en vervangen door 13 provisionele volksvertegenwoordigers, waaronder Jan Steenwinkel. Hij bekleedde, naast dit

Lakzegel van Jan Steenwinkel

ambt, ook ambten in Ermelo. Op 6 januari 1796 werd hij tot "ambtssecretaris" van Ermelo aangesteld. Op Tweede Kerstdag van dat jaar mochten de stemgerechtigde eigengeërfden van Ermelo (dus niet "het volk", maar alleen de grondbezitters) een ontvanger kiezen. De kandidaten waren mr. Jan Steenwinkel, ambtssecretaris en mr. Cornelis Bavius de Vries, een ontvanger uit vroeger tijd. Met grote meerderheid werd Steenwinkel gekozen. Om dit ambt te mogen bekleden moest Steenwinkel

volgens het reglement op het protocolhouden in de Veluwe wel zijn huis en hof, de koepel aan het Blokhuis, waarde 2000 gulden, als onderpand geven. Tijdens deze periode wisselde de inrichting van het stadsbestuur een aantal keren. Door het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig gewest Gelderland werden in mei 1798 voor Harderwijk tot leden van het gemeentebestuur aangesteld de heren Evert Tyhoff, Decemer Appeldoorn, Albertus Gelderman, J.H. Wiesall, Jan Steenwinkel en Franciscus Hendrikus van Erkelens. Steenwinkel was ook scholarch (schoolopziener) van het Gymnasium Velavicum. Deze functie bekleedde hij tot 1811. Hij werd in 1798 ook gekozen tot lid van het Intermediair Bestuur van de Bataafsche Republiek. Nadat ons land door Frankrijk was ingelijfd werd op 28 februari 1811 de stadsregering ontslagen en in haar plaats een vrederechter aangesteld: Jan Steenwinkel. In deze functie behandelde hij notariële en eenvoudige rechtszaken.

Op 4 maart 1811 wordt mr. Johan Cornelis François de Vries aangesteld tot Maire en de heren mr. Jan Steenwinkel en Roelof Wolter Harmen van Broeckhuisen tot adjunct-maires. Tijdens de installatie op het stadhuis maakte Steenwinkel bezwaar tegen deze benoeming. Hij vroeg zich af of die post tegelijkertijd verenigbaar was met zijn ambt als vrederechter. De prefect verving hem hierop door Alexander Schilder.

Jan Steenwinkel beoefende ook de Nederlandse taal- en letterkunde. In 1778 werd hij lid van het Utrechtsch Genootschap van Konsten en Wetenschappen en een jaar later van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

Eveneens werd Jan Steenwinkel in 1783 lid van "Kunst wordt door arbeid verkregen". Dit genootschap had patriottische sympathieën. In 1784 gaf hij samen met Jacob Arnout Clignet het eerste deel uit van Maerlants Spieghel Historeal met taal- en oudheidkundige aantekeningen. In 1785 volgde

Handtekening van Jan Steenwinkel

het tweede deel. Van zijn pen verschenen ook 'De Huisleeraar der Nederlandsche Burgerij' (1784), "De Praatvoer" (1784), "De politieke nalezer van Oude en Nieuwe stukken" (1784/1785) en "De Post voor de boeren" (1785). In de laatste jaren van zijn leven hield hij zich met het samenstellen van een Historisch Biografisch Woordenboek bezig.

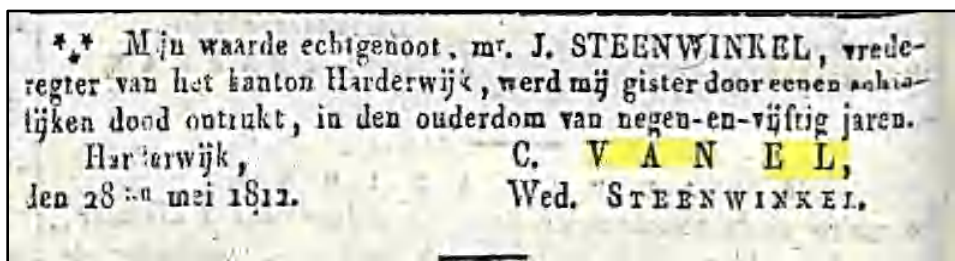
Gezin Steenwinkel

Jan Steenwinkel trouwde op 4 november 1779 te Rotterdam met Cornelia van El. Zij was geboren te Rotterdam en werd op 16 mei 1762 gedoopt. Haar ouders waren Cornelis van El en Pieterella Delmerhorst. Het echtpaar kreeg elf kinderen. De eerste vier kinderen Gilles Hendrik, Cornelius Petrus, Johannus Cornelius en Johanna Cornelia zijn in Leiden geboren. Ze werden respectievelijk op 17 september 1780, 26 mei 1782, 28 juni 1783 en 17 juli 1785 in de Engelse Kerk aldaar gedoopt. Vader Jan was van 1782 tot en met 1786 diaken van deze kerk. Dochter Elisabeth Sara kwam omstreeks 1788 in Antwerpen op de wereld. De andere zes kinderen zagen in Harderwijk het levenslicht. Zij, Joannes Batavus (2 december 1790), Paulus Franco (26 juli 1793), Pieter Cornelis (28 september 1795), Petrus Gerardus (24 juli 1798), Antony Cornelis (14 april 1800) en Henrietta Joanna Maria (29 augustus 1807) werden in de Harderwijker Waalse Kerk gedoopt. De Waalse Kerk was gehuisvest in een vertrek van de Gelderse Academie, tegenwoordig de Catharinakapel. Vader Jan werd in Harderwijk lidmaat van de Waalse Kerk. Moeder Cornelia was lidmaat van de Nederduits Gereformeerde Kerk (Grote Kerk). De dochters Johanna Cornelia en Elisabeth Sara werden ook belijdend lid van de Grote Kerk in Harderwijk. Na het overlijden

van Jan werden alle drie uitgeschreven wegens vertrek naar Leiden. Van de elf kinderen zijn er zeker zeven op jeugdige leeftijd overleden. Van Elisabeth Sara weten we dat ze overleed op 5 september 1866 op 78-jarige leeftijd in Bergen op Zoom. Het vijfde kind, Paulus Franco schrijft zich op 3 oktober 1808 als medisch student in aan de Gelderse Hogeschool. Op 30 januari 1812 wordt hij weer ingeschreven, maar dan als kandidaat medicus. In 1817 treedt hij in Namen (België) in het huwelijk met Lambertine Alexandrine Josephine Gobie. Zij is geboren in Luik op 24 mei 1787. Haar ouders zijn Joseph Gobie en Elizabeth Dossin. Petrus Gerardus (het zevende kind) overlijdt op 21 juli 1866 op 68 jarige leeftijd in Antwerpen.

Het gezin Steenwinkel woonde in Harderwijk eerst in de Vijhestraat. Op 22 juli 1791 koopt Steenwinkel van professor Matthias van Geuns, die ondertussen Harderwijk voor Utrecht had verruild, de koepel op het Westerblokhuis voor 1815 gulden. Op 11 juni 1802 geeft Jan Steenwinkel aan W.A.J. Elzevier te Amsterdam opdracht om een obligatie ten laste van de Holland en Westfriesland ten kantore te Rotterdam voor 2500 gulden te verkopen. In 1803 staat professor Bernardus Nieuhoff borg voor de ontvangsten van de 8- en 25-jarige heffingen, die mr. J. Steenwinkel als ontvanger van deze heffingen in het 2^e, 3^e, 7^e en 8^e district van Veluwe binnen Harderwijk moet innen. Dat het innen van de belastinggelden niet eenvoudig ging bleek in december 1806 toen twee inwoners van het ambt van Heerde weigerden te betalen. De schout van het ambt, mr. Nicolaas van Meurs, moest er aan te pas komen.

Op 28 mei 1812 verscheen de onderstaande advertentie in het Staatkundig Dagblad van het departement van den Boven-IJssel:

* * Mij waarde echtgenoot, mr. J. STEENWINKEL, vrede-
regter van het kanton Harderwijk, werd mij gister door eenen ach-
telijken dood ontrukkt, in den ouderdom van negen-en-vijftig jaren.
Harderwijk, C. VAN EEL,
den 28sten mei 1812. Wed. STEENWINKEL.

Op 27 mei 1812 voltrok zich volgens het artikel van Jos van Heel in het Jaarboek van het Nederlands Genootschap van Bibliofielen in huize Steenwinkel een drama. Jan Steenwinkel kampte met financiële zorgen en had zich daarbij in de

nesten gewerkt door gelden te gebruiken waarover hij ambtshalve kon beschikken. Hij beroofde zich van het leven door zich in zijn bibliotheek op te hangen. De ware toedracht wist men buiten de publiciteit te houden. De aangifte op het stadhuis wordt gedaan door professor Jan ten Brink, politieagent Hendrik van Westendorp en de bode van het vredesgerecht Peter Bronsveld. Meestal doet volgens Van Heel de familie de aangifte. Jan werd op 30 mei begraven in de Grote Kerk in graf nummer 555.

Grafzerk van Jan Steenwinkel in de Grote Kerk van Harderwijk

Op 16 juli begon de curator van de vacante nalatenschap van meester Jan Steenwinkel, mr. W.H. Dullert met notaris Hendrik Frans van Meurs,

Gerhardus Wolters, koster en Hendrik van Westendorp, politieagent aan het inventariseren van de roerende goederen. Ze werden bijgestaan door Jan van Kasteel, boekverkoper, voor de inventarisatie van de omvangrijke bibliotheek, door Johannes Harenberg, horlogemaker, voor de natuurkundige instrumenten en door Peter Bronsveld voor de meubels en het linnengoed. De goederen bevonden zich in het pand Vijhestraat 80, dat Steenwinkel huurde van Decemer Appeldoorn. Op 6 augustus 1812 stonden alle roerende goederen op papier. Ten overstaan van de keizerlijke notaris mr. Campegius Lambertus Vitringa van het kanton Harderwijk wordt de bibliotheek van Steenwinkel verkocht. De catalogus bevatte 192 folianten, 531 kwarto's, 1081 octavo's en 37 andere geschriften. Het geheel bracht 9087 gulden en 18 stuivers op. In het "Staatkundig Dagblad van het departement van den Boven-IJssel", no. 119, van zaterdag 2 oktober 1813 deelt notaris Vitringa mee dat op 12 oktober 's avonds om 6 uur ten huize van weduwe Loge Gelderman te Harderwijk de definitieve toewijzing van een tuin en

koepel aan het Blokhuis no. 731, behorende tot de vacante nalatenschap van mr. Jan Steenwinkel zal plaatsvinden. Mevrouw Cornelia Steenwinkel-van El overleed op 29 januari 1820 in Wassenaar.

Bronnen:

K.Chr. Uittien: Bewonings- en eigendomsgeschiedenis van Harderwijk (niet uitgegeven) Jaarboek van het Nederlands Genootschap van Bibliofielen 2010; Heel, Jos van: Jacob Arnout Clignett en Jan Steenwinkel als verzamelaars van Middel nederlandse handschriften

Binnenlandsche Bataafsche Courant 19 mei 1798

Staatscourant 30 mei 1820

Archief l'Eglise Wallonne de Harderwijk 1687-1817

Oud-Rechterlijk Archief Harderwijk: inv. 156, 224, 1520

Oud-Rechterlijk Archief Harderwijk: recognitie 19 januari 1796, fol. 220 vso

Oud Archief Harderwijk: inv. 27

Van alles wat ver-EEUW-igd (64)

G. Verwijs-ten Hove

In het voorjaar van 1915 beheerst het nieuws over de Europese oorlog de berichtgeving in de kranten sterk. Wanneer wordt de vrede getekend, zo luidt een vraag. Voor het antwoord is gekeken naar vorige oorlogen en daaruit zijn berekeningen gemaakt, die als datum 11 november 1915 aangeven. Helaas zal deze datum voorbij gaan, zonder dat er vrede is, en dat zal ook nog in 1916 en 1917 het geval zijn. Er bevinden zich in het voorjaar van 1915 in totaal 812.808 personen in Duitse gevangenschap. De Spoorwegen hebben alle ruimte nodig voor het reguliere en militaire vervoer; daarom is er deze zomer geen aanbod van meerdaagse vakantieabonnementen. Ook de Paaschbleek, in Harderwijk een al jaren vast gegeven, gaat in verband met de tijdsomstandigheden niet door. Dit is jammer voor de jongens en meisjes, volgens de krant, maar het voorkomt wel de nodige dronkenmanrellen. De

gewone markt op Stille Zaterdag, 3 april, wordt wel heel goed bezocht en er worden goede zaken gedaan.

De Gazet van Brussel stelt voor dat er in België een soort dankdag ter ere van Nederland zal worden georganiseerd, het liefst op Koninginnedag. Die dag is echter nog wat ver weg, dus zou dit beter op de verjaardag van de jonge prinses kunnen zijn, waarbij die dag kan worden omgedoopt tot Julianadag. De koningin doet echter het verzoek de komende verjaardagen van de familie (op 19 en 30 april) zonder feestelijkheden voorbij te laten gaan. In het kamp worden op Eerste Paasdag sportwedstrijden georganiseerd. De winkeliers bieden nu, speciaal met het oog op de Belgen, artikelen aan die zij eerst niet verkochten. Vooral de viswinkels, soms van elders, maken reclame voor oesters en mosselen.

In de krant is regelmatig te lezen op welke dagen de toelagen worden uitbetaald en ook om hoeveel geld dit gaat. De meeste gasten geven geen reden tot klagen, maar een enkele keer is er sprake van een calamiteit, zoals misdragingen tijdens een bezoek aan het badhuis, waarbij sommigen zich buiten hebben omgekleed en anderen zelfs zonder badbroek in zee zijn gegaan. Dit brengt goedwillenden tot de volgende uitspraak: De Belgen dienen zich zo te gedragen dat niet door het gedrag van "enkele schurftige schapen" de achting voor de Belgen vermindert. Voortaan hebben Belgische militairen beneden de rang van officier geen toegang meer tot het badhuis. Voor de Belgische kinderen, 192 in getal, komt er de mogelijkheid onderwijs te volgen. Dit gebeurt dan wel tussen en na de gewone schooltijden. Later komen er nieuwe locaties beschikbaar. Er wordt ook een bewaarschool gesticht, met om te beginnen 20 leerlingen. De Harderwijkers wordt gevraagd speelgoed af te staan voor deze school. Verder is er behoefte aan een kantschool en ook die komt er, een initiatief van drie Belgische en drie Nederlandse dames. De lessen in het kantsklossen worden goed bezocht. Het wordt eigenlijk een soort commerciële onderneming. De gemeente ziet in verband met het toegenomen aantal inwoners de noodzaak in van het plaatsen van zes extra urinoirs. De huisvesting van de Belgische gasten baart ook zorgen. Er moeten meer opvangplaatsen komen, zo is een veel aan de orde komend onderwerp in de gemeenteraad. Er is zelfs sprake van woningbouw voor de Belgen. Zonder toestemming mogen de geïnterneerden 's nachts het kamp niet verlaten, terwijl het de burgers verboden is om zonder vergunning vreemdelingen te huisvesten. Maar zelfs met een vergunning kan er soms sprake zijn van problemen. Een Harderwijker, die aan Belgische vrouwen kamers heeft verhuurd krijgt een boete, omdat hun echtgenoten diverse keren, met zijn toestemming, zijn blijven overnachten. De man wist niet dat deze Belgen geen permissie hadden om 's nachts buiten het kamp te vertoeven.

De gemeente maakt bekend dat de kostwinners Hendrik van Asselt, Cornelis Eikenhorst, Gerrit Gakes, Peter Petersen en Aart Vliem voor een jaar vrijgesteld zijn van dienst. De collecte voor de gewapende dienst brengt een schamel bedrag op, n.l. fl. 14,10 in Harderwijk en fl. 2,49 in Hierden. Ook wordt gecollecteerd voor de noodzakelijke uitzending van kinderen naar een vakantiekolonie. Deze inzameling brengt iets meer op, t.w. fl. 67,64.

— De in Maart jl door de afd. Harderwijk voor de Vacantiëkolonie gehouden collecte heeft opgebracht een bedrag van f 67 64 $\frac{1}{2}$, zoodat een paar kinderen uit de stad voor een maand naar de gezondheidskolonie kunnen worden gezonden.

Ruim een jaar na het gepleegde vergrijp, het molesteren van een buitenlandse dame op de Vischmarkt, een zaak die onder de naam “Barbaarsch Nederland” tot in het buitenland bekend werd, verschijnt de 41-jarige Maas Bruinink voor de rechter in Zwolle. Hij krijgt fl. 15.- boete of 30 dagen hechtenis opgelegd. Grietje van W., huisvrouw van W. van M., wordt verweten dat zij haar kippen overal vrij heeft laten rondlopen, ook in de tuin van het Weeshuis. Bij ene B. aan de Nassaulaan worden konijnen vermist. Als hij ze terugkrijgt blijkt er van een de hals te zijn doorgesneden. Landlopers hebben zich aan dit vergrijp schuldig gemaakt. Plaatsgenoot M.R. krijgt fl. 5.- boete of 7 dagen hechtenis omdat hij de Veldkamp betreden heeft. Gijsbertus van Stralen raakt wegens misbruik zijn strooiselvergunning kwijt. Op diverse plaatsen, o.a. bij de Luttekepoort en bij het station is er sprake van grote baldadigheid van de jeugd. De landbouwers hebben schade als er grote gangen in hun roggeakkers zijn ontstaan. De schuldigen moeten onder de jonge stelletjes worden gezocht, zo vermoedt de krant. Al met al is er sprake van onvoldoende politietoezicht.

Wat zullen we eten is de vraag in een ingezonden brief van “een trouwe lezeres”. Zij geeft meteen het antwoord: al schijnt het niet gebruikelijk te zijn, groene erwten kunnen heel goed als gekookte groente worden gegeten. Ze zijn smakelijk en wie ze in spinaziewater kookt verkort de kooktijd wel aanzienlijk. De

Wegens de opnieuw ver-
hoogde meelprijzen, zijn
de bakkers alhier genoodzaakt van
af a.s. MAANDAG de prijzen van het
wittebrood
te brengen van
12 op 13 cent, van 18 op
20 cent en van 24 op 26 cent
en de prijzen van het Tarwebrood
eveneens te verhoogen.
Het Bestuur
der Bakkersvereniging.

levensmiddelenprijzen stijgen gedurig en de bakkers maken gezamenlijk een stijging van de broodprijzen bekend. Wel doet de overheid intussen alle moeite om de mensen behulpzaam te zijn. De term regeringsbrood komt in zwang. Er komen verordeningen voor de prijzen van brood, vlees enz. en er kan goedkoop meel en brood worden verstrekt. Door 140 hoofden van gezinnen worden 783 broodkaarten aangevraagd en 23

gezinshoofden vragen samen 141 meelkaarten aan. De regering kondigt diverse maatregelen af en de gemeente benoemt de raadsleden De Lange, Van Menk, Stute en Vierhout in een commissie voor juiste toepassing van de regeringsmaatregelen. Door verminderd aanbod uit Amerika en geen aanvoer uit Duitsland komt er in Nederland een grote vraag naar landbouwmachines. Er komt een oproep voor zuinig gebruik van gas in verband met te verwachten “gasnood”. Dit brengt een zekere S.E. Tarcos (Socrates) tot een ingezonden brief, waarin geprotesteerd wordt tegen deze bezuiniging. Straks is het verbruik te laag en wordt de zuinigheid afgestraft; als er te weinig gas wordt afgenomen moet er

meterhuur worden betaald. Hierop wordt gereageerd door ene Plato, die adviseert de winkels om 9 uur te sluiten, maar wel een lantaarn te laten branden zodat de politie strafbare feiten wel kan constateren. De winkelsluiting is ook in het nieuws als in een advertentie is te lezen dat de zaak van wed. H. Karssen, de "Groote Bazaar" aan de Markt, op donderdag 13 mei wegens Hemelvaartsdag is gesloten. De sluiting op die dag (en 2^e Pinksterdag) van de kantoren van de gemeenteontvanger, -secretaris en -architect spreekt blijkbaar ook niet vanzelf, want die wordt in de krant bekendgemaakt.

Ook het raadslid Vierhout maakt gebruik van een ingezonden brief. Het gaat over bakker P.H. de Vroom, die gereageerd heeft op een bericht over afgekeurde rogge. Vierhout roert zich trouwens ook flink in de gemeenteraad. Hij stelt dat één klacht uit de hoofdstraten meer is dan tien andere. De gemeentereiniger met zijn karretje komt wel bij de gegoede ingezetenen langs, naar zijn idee waarschijnlijk voor de fooi, maar waarom dan niet aan de Stationsweg en op het Blokhuis? Als het loon van de gemeentewerklieden van 13 naar 14 cent per uur verhoogd moet worden, op voorstel van Van Menk, is Vierhout daar niet erg enthousiast over. Hij vindt dat er te weinig uren arbeid geleverd worden en pleit ervoor voortaan om 7 uur te beginnen in plaats van 8 uur. De heer P. Bronsveld L.Gzn bedankt als "zetter",

— Tengevolge van het bedanken van den heer P. Bronsveld L.Gzn. als zetter, hebben B. en W. de volgende voordracht aan den Commissaris der Koningin gezonden:
1 R. Wouters; 2 J. B. oes beiden te Hierden.

een functie die verbonden was aan de fiscus. De Hierdenaren J. Brons en R. Wouters staan op de voordracht als beoogd opvolger. De verantwoordelijkheid voor de financiën van de visafslag gaat van de gemeenteontvanger naar de directeur van de afslag. De gemeentesecretaris krijgt een salarisverhoging van fl. 100.- met ingang van 1914. Meerdere ambtenaren en leden van de vrijwillige burgerpolitie krijgen een gratificatie in verband met de vele werkzaamheden als gevolg van de mobilisatie en de oorlog. Voor de agenten in vaste dienst is er voortaan geen fl. 0.50, het oorspronkelijke voorstel, maar zelfs fl. 1.- per week meer te besteden, zo besluit de raad. De plantsoenwachter Reiche krijgt bij zijn 25-jarig ambtsjubileum een gratificatie

Pinksterfeest!
Hemelvaartdag!
DE GROOTE BAZAR
in ruime voorzien van:
Handtassen, Koffermundjes,
Redeenuis, Wandeltaschjes en verdere
artikelen die onmisbaar zijn als men
uit logeeren gaat of een wandel- of
fietsstochtje maken wilt.
Verder houdt de GROOTE BAZAR
zich aanbevolen voor de vele artikelen
die noodig zijn voor de
Groote Schoonmaak
waarbij ook een TRAPJE onmisbaar is, in verschillende grootten
voorhanden.
Beleefd aanbevelend,
Firma Wed. H. KARSSSEN.
GROOTE BAZAR
MARKT.
Hemelvaartdag (13 Mei) is de
Zaak den gehooien dag gesloten.

van fl. 25.-. Helaas is er begin juni ontslag voor de tijdelijk benoemde agenten Aalt van den Berg en Jan Klaassen Pzn.

Voor uitbreiding van de artillerie zijn de ogen gevallen op het terrein Kranenburg of een perceel grond in de Veldkamp, dat daarvoor heel erg geschikt lijkt te zijn.

De burgemeester heeft het er druk mee, ook als hij af en toe hiervoor naar Den Haag reist. In de krant verschijnen berekeningen voor zowel de ene als de andere optie, maar die zijn lang niet voor iedereen helemaal helder.

Ondertussen is er sprake van de nodige irritatie in de raad, omdat de grond in de Veldkamp eigendom is van het raadslid A.L. Willemsen. Enkelen verdenken hem ervan dat hij de grond pas, nadat er in de raad over de plannen gesproken is, aan het rijk heeft aangeboden, maar hij ontkent dat dit zo is. Toch is hij niet uitgenodigd voor een geheime vergadering, want hij mag zich nu niet in de discussie mengen. Goosens, Van Menk en Stute, ook belanghebbenden, zijn wel aanwezig, maar verlaten later de vergadering. Willemsen werpt nog op dat de burgemeester destijds wel de beraadslagingen heeft geleid waarin over de aankoop van zijn huis van de gemeente werd gesproken.

Als de zaken met de aankoop van Kranenburg hun beslag gekregen hebben, waarbij Willemsen (er is niet voor de Veldkamp gekozen) "ongelukkig weggekomen is", betuigt de gemeente dank aan de personen die, hoewel belanghebbende, loyaal geweest zijn en er geen slaatje uit geslagen hebben. Dit brengt één van de belanghebbenden,

de oud-Harderwijker ds. Kuijman te Lunteren tot de vraag, of hij en anderen dat dan wel hebben gedaan. Het

aanbieden van De Veldkamp heeft de zaken niet gemakkelijker gemaakt. Het bedanken van Willemsen als lid van de kiesvereniging Gemeentebelang heeft zeker met deze kwestie te maken.

De restauratie van de Catharinakerk zal beginnen met het plaatsen van een gebrandschilderd raam; ook komt er een hek om de kerk. Bij de Christelijke Gereformeerde Kerk neemt ds. J.D. Barth te Sliedrecht het op hem uitgebrachte beroep aan. Op 13 juni vindt de bevestiging en intrede plaats.

— Wij vernemen, dat zeer binnenkort de verdere restauratie van de St. Catharinakerk zal worden ter hand genomen.

Deze zal bestaan in het aanbrengen van een zandsteenen gothieke hekafsluiting van de bovenkerk en het plaatsen van een ijzeren hek om het kerkgebouw.

Dit werk zal door Harderwijkers worden uitgevoerd.

Gelijktijdig zal worden aangebracht een gebrandschilderd raam, gewijd aan de patrones St. Catharina, boven het hoofdaltaar.

Tot het aanbrengen van dat raam werd de parochie in staat gesteld door belangrijke giften van binnen en buiten de stad en door een bijdrage van de St. Catharinavereniging.

Het geheel zal worden uitgevoerd onder leiding van den architect Jos. Cayers.

Ds. Bax uit Hierden heeft bedankt voor een toezegging van beroep uit Zwartsluis. Als dank hiervoor krijgt hij van zijn gemeenteleden een cadeau in geld. Zij melden hem ook aan als lid van het stembureau voor de komende verkiezingen voor de gemeenteraad. Het gaat maar om een reserveplaats, dus hij bewilligt hierin, maar zegt er meteen bij dat hij hier voortaan van verschoond wil blijven. Tot slot enkele berichten uit de Burgerlijke Stand: Als zoon van Barend Schipper en Albertha Wilhelmina Kappers wordt op 16 mei Geerling geboren. Het

Burgerlijke Stand.

HARDERWIJK.

GETROUWD 28 April. Hermanus van Ark en Francina Johanna van Bijsteren. — Evert Gerards en Alijda uit de Bosch.

GEBOREN 24 April. Mekjen, d. van Aart Foppen en Willemijntje Olofsen. — 26. Hubert Adrien, z. van Florent Richard Baeté en Elisa Christina Paternoster — 28. Geertje, d. van Adriaan Roggeveen en Elisabeth Timmer. — Jeanne Eugénie Marie d. van Hendrik Kamiel Van Elslande en Marie Rozalia Alfousina Scheers. — 28. Barend Cornelis Jacobus, z. van Jan Volgers en Elisabeth Sandrina Brinkhuis.

OVERLEDEN 23 April. Willem van Kernebeek, 70 jaren, echtgenoot van Wilhelmina Frederika Johanna van den Brink weduwnaar van Arnoldina van Dam. — 24. Beeltjen Klaver, 91 jaren, weduwe van Samuel Schaftenaar. — 25. Peetje Feijt, 19 jaren. — 26. Dvonne Elisa Verheijen, 21½ maand. — Aart Luiting, 3 maanden.

echtpaar Andries Feijt en Ida Lijda Johanna Schaftenaar is op 18 juni 25 jaar getrouwd en 17 mei vieren Gerrit uit de Bosch en Jannetje Schuiteman hun gouden bruiloft. Er staan ook bruidsparen nog maar aan het begin. Op 13 april gaan zij in ondertrouw en 28 april wordt het huwelijk voltrokken, van Evert Gerards met Alijda uit de Bosch en Hermanus van Ark met Francina Johanna van Bijsteren. Zij zijn vast te voet naar het stadhuis gegaan, zoals gebruikelijk in die tijd. Want het wordt als bijzonder ervaren als het anders is en dat gebeurt op 30 juni. Volgens de krant heeft op die dag een bruidspaar zich per auto naar het

stadhuis laten vervoeren. Op de bewuste dag zijn er twee bruidsparen, n.l. Heimen Klaassen en Aaltje van 't Pad, maar waarschijnlijk gaar het om het andere paar Johannes Bernardus Gezel en Anna Geertruida Maria Luiting.

Kent u de geheimen van Internet? *OGB Design* wel!

OGB Design maakt websites met een perfecte koppeling tussen techniek en creativiteit. Op beide onderdelen levert OGB Design uitstekende prestaties. OGB Design biedt de ondersteuning die u nodig heeft en waar u om vraagt.

OGB Design

Meerkoetmeen 42
3844 XR Harderwijk

T: (0341) 433 444

F: (0341) 433 555

E: ogb@ogb-design.nl

*Creative
Webdesign*

Kijk ook eens op www.ogb-design.nl

**Bezoek onze website
www.casaverhuurcuracao.nl
en neem vrijblijvend contact met ons op.**

Harderwiekers en/of Hierders (61)

R. Uittien-Jacobs

Nu eens iets over een Harderwijkse familie waarvan de naam bijna verbleekt is. In de afgelopen 300 jaar is het echter een gerespecteerde middenstandsfamilie geworden.

Jan van Bronsvelt en Elisabeth van Peenen zijn de stamouders van de Harderwijkse tak, waarvan geen familie meer voorkomt in het telefoonboek. Waar Jan vandaan komt is niet duidelijk. Hij zat in het leger. Er werden in die tijd kinderen met de naam Jan Bronsvelt geboren in Den Haag, Gorinchem, Utrecht, Langerak en Limburg (Deventer tak). Wie van hen naar Harderwijk trok is helaas niet duidelijk. Aan de hand van de namen van Jans kinderen kun je veronderstellen dat de naam van zijn vader of Dirk of Peter (Pieter) was en van zijn moeder Katharina. In de Utrechtse tak komen inderdaad Dirken en Peters voor, maar de naam Dirk komt voor in bijna alle takken. Ook bij de Friese tak komen Pieters voor in combinatie met Katharina. Kortom, we weten het niet. De mensen uit Harderwijk waren in redelijk goede doen; zij bezaten huizen net als de mensen van de Utrechtse tak. Het waren vooral middenstanders. Diverse personen in deze tak voerden, eind 19^e eeuw, het wapen van de Brunsfelts (een kruis met vier mispels). Of zij daar werkelijk recht op hadden en dit van vader op zoon was overgeleverd of het uit boeken hebben overgenomen is niet duidelijk. De huizen die in de loop van zo'n 200 jaar door de handen van een Bronsveld gingen zijn: Keizerstraat 24, Rabbistraat 16, Bruggestraat 39, Heraldtstraat 2, Hondegatstraat 4, Wolleweverstraat 5, 9 en 15, Smeepoortstraat 27 en 38, Kerkstraat 9 en 11 en Donkerstraat 51.

Tenzij anders vermeld zijn doop (ged.) geboorte (geb.), ondertrouw (otr.), trouw (tr.), overlijden (†) en begraven (begr.) te Harderwijk en is de religie Nederlands Hervormd.

Stamreeks van Peter BRONSVELD

Generatie I

Jan BRONSVELT, soldaat onder kapt. Aijlra(?), geboren te ? vóór 1722, begr.6-3-1758.

Otr. 4-11-1742 met de 20-jarige

Elisabeth (Lijsbeth) van PEENEN, ged.11-5-1722, begr. 7-8-1782 op 60-jarige leeftijd, dr. van Pieter van Peenen en Margareta de Jong.

Otr. (1) 30-8-1739, tr. op 17-jarige leeftijd 14-9-1739 met **Willem UIJTERWIJK** soldaat, geboren vóór 1719, overleden vóór 1742.

Wapen zoals overgedragen in families Bronsveld en Brunsveld

Pieter BRONSVELD, kleermaker, ged. 19-5-1756, begr. 12-4-1793 op 36-jarige leeftijd.

Otr. op 4-5-1783, tr. kerk op 26-jarige leeftijd 18-5-1783 met de 28-jarige **Arnolda Peters SMIT(H)**, ged. op 2-8-1754, begr. 30-5-1810 op 55-jarige leeftijd, dr. van Peter Beertsen Smit en Katharina Rampen.

Otr.(2) op 6-9-1795, tr. voor de kerk op 41-jarige leeftijd op 20-9-1795 met **Jan van BEEKHUIZEN**, 22 jaar oud, winkelier, geb. op 14-11-1772, † 23-2-1839 op 66-jarige leeftijd, zoon van **Jacob Jansen van BEEKHUIZEN** en **Betje WILLEMS**, huisbewaardster.

Generatie III

Peter BRONSVELD, deurwaarder, geb. 15-4-1784, † 19-3-1853 op 68-jarige leeftijd.

Otr. op 22-4-1803, tr. voor de kerk op 19-jarige leeftijd 8-5-1803 Hierden met de 19-jarige

Hendrikje MULDER, ged. 26-6-1783, † 7-2-1858 op 74-jarige leeftijd, dr. van Gijsbert Mulder en Peternella van Luijk.

Handtekening Peter Bronsveld

Generatie IV

Lammert Gijsbertus BRONSVELD, bakker, geb. 2-4-1812, † 27-9-1878 op 66-jarige leeftijd.

Tr. op 22-jarige leeftijd 24-12-1834 met de 21-jarige

Wilhelmina ZEGERS, geb. Haarlem 7-8-1813, † 24-1-1875 op 61-jarige leeftijd, dr. van Andries Zegers en Maria Cornelia Nieuwenhuizen.

Generatie V

Peter BRONSVELD, winkelier, tabaksfabrikant, geb. 15-7-1840, † 25-11-1916 op 76-jarige leeftijd.

Tr. (1) op 28-jarige leeftijd 6-7-1869 Putten met **Christina Helena SCHULD**, geb. Nijkerk 1-5-1842, † 15-9-1873, dr. van **Frederik Willem SCHULD**, kostschoolhouder, en **Geertruij de VOGEL**.

Tr. (2) 24-6-1875 Leeuwarden met

Dieuwke HARMENZON, geb. 14-2-1839 Leeuwarden, † 11-4-1921, dr. van Lourens Harmenzon en Catharina Margaretha Hosbach.

Generatie VI

Louwrens BRONSVELD, kruidenier, geb. 25-7-1881, † 8-12-1922 op 41-jarige leeftijd.

Tr. op 34-jarige leeftijd op 23-5-1916 Houten met

Anna GOOSEN, kruidenierster, geb. 21-1-1887 Houten, † 18-7-1937 op 50-jarige leeftijd, dr. van Geerling Goosen en Johanna Neeltje van Schaik.

Generatie VII

Peter BRONSVELD, geb. 23-11-1917.

Een oude kruidenierswinkel

Harderwijker passagiersvaart tijdens de Tweede Wereldoorlog

Theo Bakker

De schepen van de Holland-Veluwe Lijn: Stad Harderwijk, Uddelermeer en de Kasteel Staverden, hadden gezamenlijk een behoorlijke capaciteit en werden dan ook al vroeg in de oorlog ingezet voor troepentransport. De foto bij dit artikel toont de Stad Harderwijk en Uddelermeer achter het Centraal Station in Amsterdam, waar zojuist honderden militairen waren afgezet, waarschijnlijk ter verdediging van de hoofdstad.

Hier nauwelijks mee klaar vertrokken de drie schepen naar Spakenburg voor de evacuatie van de bevolking. De meeste vissers waren al met hun botters vertrokken en burgers werden door de Harderwijker passagiersschepen naar Enkhuizen in Noord-Holland vervoerd, omdat de hele Grebbelinie uit voorzorg werd geëvacueerd. Het vee van de boerderijen werd met vrachtschepen eveneens naar Noord-Holland gebracht. Zo werd de Holland-Veluwe Lijn in de meidagen van 1940 ingezet bij noodzakelijk transport van soldaten en burgers.

De Uddelermeer, later Ermelo genoemd, werd in 1942 door de Duitsers gevorderd en als konvooschip ingezet. Het schip kreeg personeel aan boord ter bescherming van binnenvaartschepen, die voor de oorlogsindustrie voeren en werd daarom uitgerust met boordgeschut.

De raderboot Stad Harderwijk was een stoomboot, aangedreven door stoom, opgewekt door een kolenvuur. Kolen waren er in het begin van de oorlog genoeg, zodat het schip zichzelf kon aandrijven. De motoren van de Kasteel Staverden liepen op diesel en omdat dit in de loop van de oorlog steeds moeilijker verkrijgbaar was werd het schip vanaf 1942 gesleept door twee kolensleepboten. Zo behield het zijn capaciteit en hoefde het niet werkeloos voor de kant te liggen.

Het grote witte schip was vanuit de lucht natuurlijk een mooi doelwit voor jachtvliegtuigen en in 1944 werd het dan ook door Engelse vliegtuigen aangevallen. Later werd het in de buurt van Huizen nogmaals aangevallen en beschoten waarbij diverse gewonden vielen.

Ook in de haven van Harderwijk werd het schip door Engelse vliegers beschoten. De schade viel mee, maar verschillende botters werden vol geraakt. Hierbij kwamen verschillende Harderwijker vissers om het leven. Om verdere schade aan de stad en de haven te voorkomen werd de Kasteel Staverden buitengaats gesleept. “We moesten de kogelgaten met houten proppen dichtstoppen”, aldus kapitein Miedema, die in deze moeilijke jaren kapitein van de Kasteel Staverden was.

Later in de oorlog, eind 1944 - begin 1945, werd de Kasteel Staverden gevorderd en naar IJmuiden gebracht om als hospitaalschip te dienen voor Duitse soldaten. Het plan was om het schip daarvoor naar Noord-Duitsland te varen, maar zover kwam het niet. Het verliet de haven van IJmuiden niet voor de tocht naar Bremerhaven/Hamburg.

De Stad Harderwijk zonk op het IJ en liep daardoor zoveel schade op dat het enige tijd later gesloopt moest worden. De Uddelermeer werd weer een gewone passagiersboot i.p.v. een Duitse oorlogsbodem en de Kasteel Staverden werd 15 jaar later alsnog hospitaalschip. Niet voor de Duitse Wehrmacht, maar voor het

Nederlandse Rode Kruis waarvoor het met zieken door Nederland voer. De Holland-Veluwe Lijn kwam er na de oorlog niet echt meer bovenop, hoewel de lijndienst Amsterdam-Harderwijk later weer een succesvolle veerdienst werd. Toen werd gevaren onder de naam van Veluwse Toeristen Bedrijven en werden duizenden toeristen naar de Veluwe gebracht.

Visserijberichten 1891 (18)

10-1-1891 De hr. Hoek heeft bij het onderzoek voor zijn rapport in de Zuiderzee 24 vissoorten waargenomen, waarvan enkele zoetwatervissen en enkele Noordzeevissen. Van de 13 overblijvende zijn schol, bot, spiering, haring, sprot, ansjovis en aal voor de visserij van belang. Ook de garnaal kwam voor, maar dat is een schaaldier. Verder geeft het artikel een uiteenzetting over de kuilvisserij en over diverse vissoorten.

24-1-1891 De buitengewoon langdurige en strenge winter doet buitengewone behoeften ontstaan en menigeen peinst op middelen om het lot van vele hulpbehoevenden te verzachten. Ook Harderwijk blijft in dezen niet achter. En wordt door menigeen op bedekte wijze gesteund, openbare liefdadigheid blijkt uit het navolgende. Door de Diaconie der Hervormde Gemeente werd reeds driemaal een uitdeling van erwten of aardappelen met spek, en hedenmorgen weder een van brood en turf uit eigen fondsen gehouden. De Nieuwjaarscommissie kon tweemaal een uitdeling van levensmiddelen houden. Gisteren deelde een geacht ingezetene aan ieder, die kwam, eetwaren uit. Verleden week had er een bedeling van brood plaats. Thans zal de muziekvereniging "De Harmonie" een bedeling houden, terwijl de diakenen een buitengewone collecte hielden, die ruim fl. 585.- opbracht en waardoor zij in staat zijn gesteld wederom een paar malen te kunnen uitdelen. Toch blijven de behoeften groot, en zeker ziet ieder met verlangen het einde "van dezen ouderwetse winter" tegemoet.

31-1-1891 Hoewel het ijs in zee aanmerkelijk in dikte is afgenomen, gaan onze vissers er nog steeds op uit om spiering te vangen. Nu door de dooi de sneeuw van 't ijs verdwenen is, gaat 't weer op schaatsen naar het z.g. spieringveld. Hierdoor wordt veel tijd gewonnen, en tijd is geld. Dat weten onze vissers ook wel. Een uur rijden achter de slee staat gelijk met drie à vier uur lopen. Aan 't vissen kan meer tijd besteed worden en hierdoor verdient menig visser, al is 't niet zonder gevaar en met veel moeite en ontbering, voor vrouw en kinderen de kost.

7-2-1891 Woensdag namiddag had er een geringe opschuiving van het zee-ijs plaats, dat hoog op de zeevering aan de Wellen opstapelde. Door windstilte is er

later geen verandering meer gekomen. Donderdag gingen nog verscheidene vissers op spieringvangst uit. In de weibeek kan men honderden stuks dode aal en voorn zien liggen, daar dit beekje zeker tot op de bodem bevroren is geweest. Als ons niet een weinig wind en stroming te hulp komt, dan kan het nog vele dagen duren eer een kansje op de heropening der scheepvaart ons zal verheugen.

7-2-1891 Raadsverslag van 20 Januari 1891.

Pt. 4. In handen van de leden Grevers, Goosen en Klaasen wordt gesteld een verzoekschrift van de firma Honing en Kruimer te Huizen, om onder de straat, voor de door hen gekochte schuur buiten de Bruggepoort, een buis te leggen tot afvoer van vuil water naar de Wellen. De voorzitter kon er bijvoegen, dat aan deze firma, die in genoemd perceel een viszouterij gaat uitoefenen, de vergunning volgens de wet van 2 Juni 1875 reeds is verleend.

14-2-1891 De botkloppers op de Zuiderzee bij Marken hebben dinsdagnacht enige angstige ogenblikken doorgebracht. Toen zij enige tijd aan het vissen waren geraakte het ijs in beweging en konden zij zich slechts door een overhaaste vlucht naar een vastere wal vrijwaren voor een onvrijwillige tocht naar onbekende oorden.

21-2-1891 Er is geen verandering in de toestand van het Zuiderzee-ijs, althans aan de Gelderse kust. Wel zijn er nu en dan open wakken, maar de lage waterstand en windstilte verhinderen alle opschuiving of wegdrijving. Wij zien dan ook nog dagelijks mensen op het ijs. De dikke mist belette meestal tot op grote afstand te zien, en de vissers wachten tevergeefs op de gelegenheid om wat te verdienen. Na veertien weken van gedwongen rust, die slechts de armoede vermeerdert, verlangen zij naar het hervatten van de arbeid. De stoomvaart van Kampereiland naar Schokland was vergeefs en is Woensdag nog over ijs gedaan. Die tocht wordt gevaarlijk door de vele gaten, maar wel zeker is dat de kracht van het ijs merkbaar vermindert.

28-2-1891 Gemengd Nieuws

Monnikendam. Voor de Marker vissers is het een zeer dure winter. Reeds drie maanden liggen zij daar onwillekeurig werkeloos en zien met verlangen de dag tegemoet, dat zij ter visvangst kunnen gaan en weer wat geld verdienen. Het uitzicht daarop is de laatste dagen niet beter geworden, daar het ijs, dat

grotendeels uit de Gouwzee verdwenen was weer komt opzetten. Het verkeer met Marken geschiedt daardoor ook met meer moeite dan vorige week.

7-3-1891 Zondagnamiddag bracht de Zuidelijke wind het ijs zodanig in beweging, dat het open water voor de stad in weinige minuten geheel met ijs overdekt was, dat tegen de Brug en zeewering opgewerkt werd, ofschoon het veel aan kracht verloren had en spoedig voorbijdreef.

Woensdag is schipper Jansen met het beurtschip voor het eerst weer naar Amsterdam gezeild, terwijl het andere beurtschip diezelfde dag van Amsterdam aankwam, waar enkele goederen reeds 23 November des vorigen jaars ingeladen waren.

14-3-1891 De zee heeft weer hier haar offer geëist. Maandagmorgen waren twee bejaarde vissers, Cornelis Klaassen en Wichert Bruining met de dertienjarige Hendrik Bruining, naar zee gegaan om hun netten na te zien, toen een rukwind de boot deed omkantelen. Alle drie vonden hun dood in de golven. Alle pogingen om hun lijken te vinden bleven die dag vruchteloos. Hun treurig lot en de toestand hunner huisgezinnen verwekken algemene deelneming. Tot op dit ogenblik is nog geen der lijken gevonden.

21-3-1891 Verzoek van Hendrik Aalbertus Kuylman, koopman, voor oprichting van een viszouterij op perceel op de Smeepoorterbrink alhier, bekend in sectie E no. 1357.

21-3-1891 Een week na het ongeval op 9 Maart is het lijk van Cornelis Klaassen opgevist en vervolgens onder grote belangstelling begraven.

11-4-1891 Zondag 5 april is weder het lijk van één der drie slachtoffers van de ramp van 9 Maart kort buiten de haven gevonden. Het was dat van W. Bruining, die Maandag op het kerkhof begraven is. Het lijk van de dertienjarige jongen is nog niet gevonden.

Burgerlijke Stand 5 April 1891

Overleden Wigger Aalt Bruining, echtgenoot van Wille mijna Schipper, 57 jaar.

18-4-1891 Dinsdag 14 april is eindelijk ook het lijk van H. Bruinink gevonden en de volgende morgen begraven op het kerkhof. De drie slachtoffers van de ramp van 9 Maart zijn dus nu uit zee opgevist.

Uit de Burgerlijke Stand: Hendrik Bruinink, 13 jaar. Hij was een zoon van Wigger Aalt Bruinin(k)g en Wilhelmina Schipper. (Zie bericht 11-4-1891).

18-4-1891 In de Texelse zeegaten zijn in de netten der haringvissers reeds enige stuks ansjovis gevangen. Sommigen voorspellen uit die vroege verschijning een voordelig visjaar.

2-5-1891 De vergunning voor een vizzouterij aan H.A. Kuyman is geweigerd.

2-5-1891 Deze week heeft de visser Riekerk Lieman alhier een zeldzaam grote haring gevangen. Het dier had een lengte van 38 cm en een gewicht van 2,7 hg. Volgens personen die een proefje gehad hebben, moet deze Zuiderzeeharing zeer fijn gesmaakt hebben.

16-5-1891 Overveluwsch Nieuws

Woensdag werd door twee onzer vissers een buitengewoon grote steur gevangen, die door hen voor vijf gulden werd verkocht.

30-5-1891 Verslag gemeenteraadsvergadering van 22-5-1891

Pt. 1b. Verzoekschrift van T. den Herder en vele andere schippers en vissers alhier om de ingang van de haven geregeld op diepte te houden, zodat hun vaartuigen behoorlijk in en uit kunnen komen.

In handen gesteld van de havencommissie.

13-6-1891 Elburg. 11-6-1891

Hedenavond is in onze zeehaven binnengelopen, ten gevolge van bekomen lekkage, de met steen geladen praamschuit "De Eendracht" van schipper Jongman van Groningen, komende van Heukelum en bestemd naar Hasselt.

4-7-1891 De ruim elfjarige G.H., die als bijlegger in dienst was bij de visser J. alhier, beantwoordde een hem gegeven sein om met het vaartuig naderbij te komen niet, waarom J. ging zien wat daarvan de oorzaak was en toen bemerkte, dat het kind niet meer aanwezig was. Vermoedelijk is hem een ongeluk overkomen. Op het vinden en aan wal brengen van het lijkje is een premie van fl. 10.- uitgelooft.

4-7-1891 De visser H. Petersen Gzn had hedenmorgen nog een goede vangst. Bij het ophalen der kuil bevond zich daarin een zalm, wegende 8 kg.

25-7-1891 Enkhuizen. De ansjovisvangst is geëindigd. De vangst was bij lange na niet zo groot als in 1890. Toch werd door de meeste vissers een flink stuk brood verdiend. Door de zouters werden circa 9000 ankers ingemaakt. De hele vangst zal naar gissing 40.000 ankers bedragen. In 1890 werden 190.000 ankers ansjovis boven water gehaald. Het verschil is dus nogal van betekenis trouwens de vangst van het vorige jaar overtreft verre die van alle andere jaren. De verdiensten der vissers zijn echter niet in dezelfde verhouding minder. Daalden de prijzen in 1890 al spoedig tot f. 4.- per 1000 stuks, dit jaar bleven zij lange tijd op fl. 10.- om eindelijk tot fl. 5.50 per 1000 terug te lopen.

1-8-1891 Verslag gemeenteraadsvergadering van 30-7-1891
Pt. 6 . Hoe staat het met het adres tot verbetering van de haven?
Alles wacht op een plan van de gemeentearchitect.

21-8-1891 Schipper Wind van Zwartsluis, die van het kantoor van de Heer Korthals Altes te Amsterdam naar Coevorden 15 last graan moest vervoeren, heeft het ongeluk gehad Dinsdag een lek in zijn vaartuig te krijgen, waardoor verder reizen onmogelijk werd. De lading is doortrokken van zeewater. Intussen is het schip alhier in de haven gebracht. Reeds is er van de verzekeringsmaatschappij een gevolmachtigde hier geweest ter waardering van de last, die zolang geborgen zal worden, totdat het schip op de werf hersteld is.

29-8-1891 Verslag van de gemeenteraadsvergadering van 27-8-1891
Pt. 7. Voorstel om de verordening op het heffen van havengeld te verlengen.

31-8-1891 De zee heeft weer een slachtoffer gevorderd onder onze stadgenoten. De vissersknecht Jan Janssen, tijdelijk in dienst bij de visserij op de Noordzee, is door de storm overboord geslagen en verdrinken. Hij laat hier een weduwe en vier kinderen na.

4-9-1891 Door de Zuiderzeepolitie is gerapporteerd, dat te Bunschoten is aangebracht het achterdek van een vaartuig, dat in de Zuiderzee drijvende werd gevonden. Bovendien is veel wrakhout opgevisst, waaronder meubelen enz. Het vermoeden is gerezen, dat er een vaartuig in de Zuiderzee gezonken zou kunnen

zijn, en dat de opvarenden omkwamen. Te oordelen naar de overblijfselen is het vaartuig een praam of klein Fries tjalkje geweest, zonder roef, van 50 à 60 ton.

5-9-1891 Overveluwsch Nieuws

Artikel betreffende landaanwinst tussen de Harderwijker haven en Hoophuizen.

12-9-1891 De vrouw van schipper Den Herder, met haar man naar Amsterdam gevaren en daar eenige boodschappen gedaan hebbende, is bij het terugkomen naar boord van de loopplank in 't water gevallen. De knecht, bijgestaan door een timmermansknecht, haalde haar uit het water, doch te laat. Zij was reeds overleden. Donderdag werd het lijk op de Algemeene Begraafplaats alhier ter aarde besteld.

12-9-1891

Van Maandag op Dinsdagnacht is de bijna 17-jarige jongeling A.I. Surendonk van Haarlem, die bij zijn familie te dezer stede gelogeed was en weer naar zijn woonplaats met de beurtman zou vertrekken, tussen hier en Bunschoten verdronken. Fl. 25.- beloning wordt uitgelooft voor het vinden van het lijk. (Zie bericht 19-9-1891).

19-9-1891 Overveluwsch Nieuws

De 12e September 1891 is ten overstaan van notaris Mr. J.F. Neeb te Harderwijk publiek verkocht: een vissersschuit met zeilen aan Jan Jansen Louw aldaar voor fl. 460.-.

19-9-1891 Het lijk van de bijna 17-jarige jongeling, die in de nacht van 7 op 8 September tussen hier en Bunschoten overboord geslagen en verdronken is, is aan het strand nabij Bunschoten aangespoeld en Woensdag te Haarlem begraven.

26-9-1891 Gemengd Nieuws.

Artikel over de afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee.

17-10-1891 Gemengd Nieuws.

In de Gouwezee was woensdag zulk laag water, dat de gemeenschap met het eiland Marken geheel verbroken was.

31-10-1891 Afkondiging van de Verordening omtrent het heffen van havenbrug- en reegelden.

12-12-1891 De volgende zaak werd j.l. Donderdag door de Arrondissementsrechtbank te Zwolle behandeld. Twee Harderwijkse vissers, beide 19 jaar, hebben zich Zondag 1 November te Harderwijk verzet tegen de politieagent en onbezoldigd rijksveldwachter W.P.A. van Cuyk. Er was ruzie tussen militairen en burgers. Nadat de militairen de kazerne ingegaan waren, maande v. Cuyk de burgers tot rust aan en toen dat niet hielp ging hij tot arrestatie over. A.P. gaf hem een slag op het hoofd en W.E. hielp toen om zijn makker te bevrijden. Van de tweede werd nog een mes in beslag genomen. De eerste beklaagde ontkent thans het ten laste gelegde. De officier acht echter bewezen en eist voor beide beklaagden, die als lastig bekend staan, voor de eerste 2 maanden en voor de tweede 1 maand.

19-12-1891 Overveluwsch Nieuws. Jl. Donderdag zijn de personen A.P. en W.E., 19 jaar, vissers te Harderwijk, door de Arrondissementsrechtbank te Zwolle veroordeeld, de eerste tot 14 en de tweede tot 8 dagen gevangenisstraf wegens weerspanningheid op 1 November jl. te Harderwijk gepleegd.

24-12-1891 Gedurende de Zondagavondgodsdienstoefening in de Ned. Geref. Kerk zonk J.L. Raaijen, besteller van het beurtschip plotseling ineen. Hij werd naar de kerkekamer gedragen, doch Dr. Ilcken, met spoed er bij geroepen, kon slechts de dood constateren.

BESTUUR

Voorzitter:	Matty Moggré	voorzitter@herderewich.nl	0341-417460
Secretaris:	Jan E. Mons	secretaris@herderewich.nl	0341-420420
Penningmeester:	Karel Kok	penningmeester@herderewich.nl	0341-427195
Leden:	Martijn Pijnenburg Leendert Karssen		06-15679919 0341-418250
Huismeester (1 ^e)	Karel Kok	huismeester@herderewich.nl	0341-427195
Huismeester (2 ^e)	Willem Petersen		0341-557470

WERKGROEPEN

Archeologie:	Henk Hovenkamp (coördinator) Jeroen Dielemans	archeologie@herderewich.nl	06-28594044 06-30335335
Commissie Naamgeving:	Niek de Jong		0341-421342
Monumenten- commissie:	Piet Stellingwerf		0341-552342
Genealogie:	R. Uittien-Jacobs (voorzitter) G. Verwijs-ten Hove C. Bruinink-Visser S.M. Jacobs-Zuurveld E. Numan-Bouwmans Mevr. W.C. Melius T. Hop K. Chr. Uittien C.J.M. Bleumink	genealogie@herderewich.nl	0341-414431
Kroniek van Harderwijk	Wietse Hummel		
Hierden:	Evert Jacobs Hans Timmer Aalt Boonen	hierden@herderewich.nl	0341-451589
Ledenadministratie:	Ben Schuchard	ledenadministratie@herderewich.nl	
Ornamenten Kunstwacht:	Karel Uittien (foto's) Niek de Jong (tekst) Coos Bleumink (operator)		0341-414431
Redactie Vittepraetj:	C. Godschalk (hoofdredacteur) G. Verwijs-ten Hove (eindredacteur) K. Chr. Uittien (redacteur)	redactie@herderewich.nl	0341-420693 0341-414431

Coördinator vrijwilligers Vischpoort	Rolf Lanting	rolflanting@solcon.nl	0341-413378
Webmaster:	Otto Büttner (OGB Design)	webmaster@herderewich.nl	0341-433444
VERSPREIDING VITTEPRAETJE			
Hoofdverspreider I	W. Buitenhuis	Bleek 56	0341-412735
Hoofdverspreider II	K. Chr. Uittien	J.P.Heijelaan 58	0341-414431
01-Stadsweiden 1	C.J.M. Bleumink	Bunschotermeen 67	0341-422716
02-Slinderbos	H. Kappers	Klaproosmeen 75	
03-Witteh/Veldkamp	C.G. de Vries	Rooseveltlaan 24	0341-426732
04-Binnenstad	A. E. Beute-Oskam	Smeepoortenbrink 17	0341-416263
05-Stadsdennen	S. Stratingh	Mandenmakersstraat 139	0341-881451
06-Stationslaan	B. Companjen	Hoorneen 9	0341-427815
07-Zeebuurt	L. Postma	Hendric Stevinstraat 8	0341-415178
08-Hierden	L. Kaandorp	Reigershof 4	0341-451635
09-Ermelo	T. Goossens	De Acht Schepel 18	0341-554276
10-Frankrijk	B.A.M.M. van de Voordt	Kuulekamp 6	0341-419615
11-Drielanden 1	N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	0341-421342
12-Centuurbaan	P.J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	0341-413617
13-Stadsweiden 2	C.Th. van der Heijden	Bunschotenmeen 21	0341-420971
14-Vissersbuurt	A. Jansen	Luttekepoortstraat 16	06-13258501
15-Friese Gracht	W. Stratingh	Stationslaan 35	0341-413533
16-Zeewolde	K. Chr. Uittien	J.P.Heijelaan 58	0341-414431
17-Drielanden 2	H. van de Greijn	Bakenbergerhout 41	0341-410150
16-Diversen	K. Chr. Uittien	J.P.Heijelaan 58	0341-414431

Alle personen zonder vermelding van een e-mailadres zijn te bereiken via info@herderewich.nl

Wordt lid van HERDEREWICH

Wat kost het lidmaatschap?

De contributie bedraagt € 17,50,- per jaar. Leden ontvangen het verenigingsblad "Vittepraetje" gratis. Zij hebben tevens kosteloos toegang tot de lezingen en ontvangen andere historische uitgaven van de vereniging met korting.

U kunt lid worden door het insturen van onderstaande kaart aan:
HERDEREWICH, Postbus 210, 3840 AE Harderwijk

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Telefoon: .....

wil lid/donateur worden van de Oudheidkundige Vereniging HERDEREWICH
en betaalt daarvoor de contributie van € 17,50,- per jaar.

Datum: ..... Handtekening: .....

Voor actuele informatie bezoekt u ook onze website: www.herderewich.nl

Redactieadres Vittepraetje: redactie@herderewich.nl

*Ik dacht aan
extra
aflossen.*

*Geld apart
zetten bleek
beter.*

Samen kom je tot een beter advies.

Door uw ideeën en wensen met onze kennis en ervaring te combineren, komen we vaak tot verrassende adviezen. Daarbij zijn uw financiën op elkaar afgestemd, wat rust en overzicht geeft. Benieuwd naar uw mogelijkheden?

Bekijk op rabobank.nl/advies hoe ons advies u verder brengt.

Samen sterker. Dat is het idee van coöperatief bankieren.

Rabobank

Een boeiend adres

Midden Nederland
MAKELAARS

UNIVE
VERZEKERINGEN

Telefoon (0341) 41 15 41   Telefoon (0341) 41 15 44
Verkeersweg 77, 3842 LE Harderwijk